

Na DVD vychádza hudobno-tanečný film Rodná zem s folklórnymi tradíciami

V piatok 14. októbra 2011 vyjde na DVD už tretí titul z edície Slovenský film 40. a 50. rokov, ktorú pripravili na tohtoročnú jeseň Slovenský filmový ústav (SFÚ) a vydavateľstvo Petit Press. Je ním hudobno-tanečná snímka *Rodná zem* v réžii Josefa Macha, ktorá je oslavou našej ľudovo-umeleckej tvorivosti a zároveň pestrofarebnou agitkou.

Film *Rodná zem* rozpráva o mladých ľuďoch z rôznych kútov Slovenska, ktorí sa stávajú nadšenými členmi profesionálneho kolektívu v súbore ľudových piesní a tancov. Na pozadí ich príbehu prináša aj ilustratívne obrázky slovenskej krajiny a folklórne tradície v dobovo štylizovanej podobe. Je to prvý slovenský farebný film, ktorý formou jednoduchej hudobnej veselohry predstavuje krásy slovenskej krajiny a bohatosť folklórnych prejavov. Vznikol v spolupráci českých a slovenských filmárov, dvadsať rokov potom, ako v roku 1933 režisér a etnograf Karol Plicka vytvoril jedinečný etnografický dokument *Zem spieva*, zobrazujúci ľudové zvyky, hry, obrady, tance a slávnosti v čase od skorej jari do neskorej jesene na Slovensku v 30. rokoch minulého storočia.

V *Rodnej zemi* kameraman Karol Krška zachytil horehronské tance „bonkošový“ a „cepíkový“ a množstvo svojráznych piesní z troch typických slovenských folklórnych oblastí – zo stredného Slovenska, goralské pesničky zo severu a východoslovenské piesne s ukrajinskými a maďarskými prvkami. Štylizované choreografie na folklórnych prvkoch postavili Štefan Nosál, Martin Ťapák a Juraj Kubánka. Texty piesní napísal básnik Vojtech Mihálik a skladateľ Tibor Andrašovan ich zhudobnil do folklorizujúceho novotvaru, ktorý pripomína častušky.

Herec, scenárista, režisér, tanečník, choreograf a folklorista Martin Ťapák v *Rodnej zemi* stvárnil hlavnú mužskú postavu, no na príprave filmu sa podieľal aj ako tanečník a choreograf. Bol jedným z tých, ktorí pripravovali tanečné scény do filmu. Na jeho vznik si spomína rád, rovnako aj na jeho oboch tvorcov, na českého režiséra Josefa Macha a slovenského scenáristu Ivana Bukovčana. „Macha som spoznal ešte skôr,“ spomína Ťapák. „Keď som pôsobil ako tanečník a choreograf v SLUK-u a mal som už za sebou niekoľko malých úloh vo filme, obsadil ma do svojho pripravovaného filmu *Akce B*. Skamarátili sme sa, a tak sa stalo, že keď sa ma, ako vytipovaného na hlavnú mládeneckú postavu, scenárista Ivan Bukovčan spýtal, kto by *Rodnú zem* mohol podľa mňa režírovať, povedal som mu – jedine Pepo Mach, lebo ten cíti slovensky a my sme ešte vtedy nemali takého osvedčeného režiséra.“ Dobré sa mu spolupracovalo aj s Ivanom Bukovčanom. Hovorí, že „s Bukovčanom sme si výborne rozumeli, aj neskôr, v čase jeho *tatranskej trilógie*. Veľa sme spolu diskutovali – Bukovčan vedel, že dialógy treba obohatiť a ja som ho inšpiroval. Vedel, ako ma vyprovokovať, ako vyžmýkať zo mňa dedinské repliky. Keď partner vie pripomenúť, potom sa ľahšie objavuje, obnažuje, lebo človek zabúda. Mach aj Bukovčan boli totiž z mesta. Bukovčan, ktorý pôvodom pochádzal z rodiny horára, sa vedel rýchlo zorientovať, myšlienkovito prispôbiť a vcítiť do dedinského naturelu.“

Film *Rodná zem* pôsobí aj po polstoročí veľmi sviežo. Jeho interiéry boli podľa vzoru kaštieľa v Rusovciach (sídlo Slovenského ľudového umeleckého kolektívu (SLUK)) postavené v pražských ateliéroch na Barrandove a v Hostivaři. Ťapák si na toto nakrúcanie i úspech filmu spomína slovami: „Česi boli veľmi ústretoví – a nebrali nás príliš vážne a už vôbec nie možnosť, že film urobí takú diery do sveta...“ Priestorovo menej náročné interiérové scény sa nakrúcali v Bratislave v aukčnej hale Slovenského dobytárskeho družstva (Slodob) na Trnavskej ceste a exteriéry v Bielovodskej doline, pod Belianskymi Tatrami a v Ždiari. Vo filme okrem členov SLUK-u a súboru Lúčnica účinkovali aj speváci a tanečníci zo súťaží v ľudovej tvorivosti. Film sa nakrúcal na prelome rokov – od novembra 1952 do apríla 1953 a jeho rozpočet dosiahol celkové náklady cca 5 669 000 Kčs. Jeho slávnostná premiéra sa uskutočnila v bratislavskom kine Hviezda 26. februára 1954 pri príležitosti 6. výročia Februárového víťazstva čs. ľudu. V tom istom roku scenárista Ivan Bukovčan prepracoval filmový scenár na javiskové pásmo pod názvom *Surovô drevo*.

informácie sú spracované z časopisu, ktorý je súčasťou vydania DVD

RODNÁ ZEM (1953)

Réžia: Josef Mach • Námet a scenár: Ivan Bukovčan a Josef Mach • Kamera: Karol Krška • Hudba: Tibor Andrašovan • Strih: Jan Chaloupek • Zvuk: Rudolf Pavlíček • Architekt: Jan Zázvorka, Anton Krajčovič • Vedúci výroby: Vladimír Zimmer • Hrajú: Heda Melicherová, Martin Ťapák, Július Pántik, Magdaléna Balíková-Dziaková, Margita Dalmadyová, Karol L. Zachar, Gustáv Valach, Rudolf Bachlet, Elo Romančík, Ondrej Jariabek, František Zvarík, Trúda Tašká, Štefan Nosál, Matúš Rajčok, Peter Paška, Samuel Adamčík, Otto Lackovič, Rinaldo Oláh, Ružena Struhárová, Vojtech Adamec, Magdaléna Hromadová, Nina Hazuchová, Alžbeta Poničanová, Oľga Adamčíková a ďalší. • Minutáž: 98 min. • Distribučná premiéra: 26. 2. 1954

DVD edícia Slovenský film 40. a 50. rokov obsahuje desať významných titulov z obdobia dvoch spomínaných desaťročí, tri z nich sú snímky Paľa Bielika, najvýraznejšieho tvorcu tohto obdobia. Desiatku tvoria tituly *Kapitán Dabač* Paľa Bielika, *Šťastie príde v nedeľu* Jána Lacka, *Rodná zem* Jozefa Macha, *Štyridsaťštyri* Paľa Bielika, *Štvorylka* Jozefa Medveďa, *Varuj...!* Martina Friča, *Vlčie diery* Paľa Bielika, *Katka* Jána Kadára, *Čert nespí* Petra Solana a Františka Žáčka a *Dáždnik svätého Petra* Vladislava Pavloviča a Frigyesa Bána. Všetkých desať DVD nosičov vyjde s rovnakým obsahom ako po minulé roky, okrem filmov sú na nich aj bonusy, medzi nimi informácie o filme, ohlasy z tlače, profily tvorcov a fotogaléria. Titulky a menu majú DVD slovenské a anglické a ku každému filmu je ako predfilm pripojený jeden dobový *Týždeň vo filme*. Osem filmov z edície je aj s komentárom pre nevidiacich (*Kapitán Dabač*, *Šťastie príde v nedeľu*, *Rodná zem*, *Štvorylka*, *Varuj...!*, *Vlčie diery*, *Čert nespí* a *Dáždnik svätého Petra*). Ako súčasť s každým DVD vyjde časopis, ktorý prostredníctvom rozhovorov a profilov tvorcov, štúdií k filmom či výňatkov z dobovej tlače ilustruje dobu vzniku týchto diel aj ich prijatie divákmi a kritikou. Jednotlivé filmy vychádzajú v týždenných intervaloch od piatka 30. septembra do 2. decembra 2011 a zakúpiť si ich bude možné v novinových stánkoch, priamo vo vydavateľstve Petit Press, v predajni KLAPKA.SK na Grösslingovej ul. 43 a na www.petitshop.sme.sk alebo www.klapka.sk.

Viac informácií o DVD edícii Slovenský film 40. a 50. rokov a jej jednotlivých tituloch nájdete na www.sfu.sk.